

K O J E T Ě N S K Ý
kulturní kalendář

ČERVEN 1966

KAM DNES

3. pátek Klubovna Kulturního domu.
8. středa **VÝSTAVA** prací žáků základní devítileté školy ul. Sv. Čecha.
7. úterý Hřiště TJ Slavoj u stadiónu.
20.00 hod. Cirkus **INTERNACIONAL**, program
8. středa **BUSCH**, ve kterém vystoupí i vynikající
15.00 hod. artisté německé národnosti.
12. neděle **OSLAVA MEZINÁRODNÍHO DNE DĚTÍ**,
odpoledne průvod dětí městem, veselé odpoledne na stadióně se soutěžemi, hrami a veselými výstupy.
18. sobota Zahrada cukrovaru.
20.00 hod. **ČERVNOVÁ NOC**
Společenský tanec, který pořádají požárníci, a na kterém k tanci a poslechu hraje hudba JZD Kojetín — ved. J. Mrtvý.

DALŠÍ ČÍSLO KOJETÍNSKÉHO KULTURNÍHO KALENDÁŘE VYJDE V MĚSÍCI ZÁŘÍ 1966

KINO „HANÁ“

1. a 2.
středa
čtvrtek

MILOVAT

Švédský film mladého režiséra Jörn Donnera je věnován nejoblíbenějšímu tématu severské provenience — lásce.

Mládeži nepřístupno.

3.—5.
pátek
sobota
neděle

TAJEMSTVÍ ČÍNSKÉHO KARAFIÁTU

Západoněmecký kriminální film, jehož děj se odehrává v současné Anglii a líčí zločinový boj olejářské společnosti o zneškodnění vynálezu, který by znamenal ztrátu jejich zisků. Společnost používá i služeb gangsterské bandy, jejíž centrála je v baru Čínský karafiát.

Mládeži do 15 let nepřístupno.

8. a 9.
středa
čtvrtek

ŠKOLA HRÍŠNÍKŮ

Český film, ve kterém scénárista Drahošlav Makovička a režisér Jiří Hanibal se snaží poukázat na problém ideální výchovy „mladistvých provinilců“ a rozpor mezi touto výchovou a současnou realitou. Snaží se ukázat život v „nápravném“ zařízení a napětí existující mezi dvěma základními složkami — chovanci a vychovateli.

Mládeži přístupno.

10.—12.
pátek
sobota
neděle

VINNETOU

Barevná širokoúhlá repríza první části slavné románové předlohy Karla Maye. Vstupné 6,—, 7,— a 8,— Kčs.

Mládeži přístupno.

15. a 16.
středa
čtvrtek

MÍNA Z BARNHELMU

Německý barevný film je adaptací stejnojmenné komedie klasika německé literatury Gottholda Epharaima Lessinga. Jádrem této měšťanské komedie, nesoucí podtitul „Vojácké štěstí“, je boj ženské citovosti s mužskou hrdoostí.

Mládeži přístupno.

17.
pátek

MUŽI V SEDLE

Sovětský barevný dobrodružný film.

Mládeži přístupno.

18. a 19.
sobota
neděle

ANDĚL BLAŽENÉ SMRTI

Název českého špionážního filmu Jana Procházky a Štěpána Skalského se bezprostředně váže k jedné ze soch mistra barokní plastiky Matyáše Brauna. Kopie této sochy na neznámém moravském hřbitově označuje místo, kde nacisté ukryli v roce 1945 jeden ze svých tajných archivů. Šifra západoněmecké špionážní centrály, dávající příkaz k likvidaci rezidenta na našem území, přivede pracovníky naší kontrašpionáže na stopu.

Mládeži nepřístupno.

22. a 23.
středa
čtvrtek

POZDĚJI, MILÁČKU

Americká širokoúhlá barevná komedie. Pět let po zmnění své ženy se chce mladý advokát Nick Arden znovu oženit. V den nového sňatku se však objevuje první žena. Advokát má tedy dvě legitimní manželky a bojí se přiznat své druhé choti, rozmarné Biance, že se jeho první žena objevila. Zaplétá se stále do větších lží, až mu nakonec hrozí, že ztratí obě ženy. Hlavní roli ztracené a nalezené manželky hraje jedna z nejpopulárnějších hvězd Hollywoodu Doris Dayová.

Mládeži nepřístupno.

24.—26.
pátek
sobota
neděle

KDYBY TISÍC KLARINETŮ

Repríza českého muzikálu na širokoúhlém plátně. Hrají a zpívají: Jana Brejchová, Waldemar Matuška, Hana Hegerová, Eva Pilarová, Karel Gott, Jiří Suchý a Jiří Šlitr, Pavlína Filipovská, Vlastimil Brodský, Darek Vostřel, Rudolf Cortéz aj. Vstupné 6,—, 7,— a 8,— Kčs.

Mládeži přístupno.

29. a 30.
středa
čtvrtek

RODINNÁ KRONIKA

Italský barevný film na rozšířeném plátně je zajímavou adaptací stejnojmenné novely pokrokového italského současného spisovatele Vasca Pratoliniho. Vypráví o životních osudech dvou bratří z chudobné florentské rodiny v první polovině našeho století. Zcela v duchu literární předlohy se soustřeďuje na zachycení rodinných vztahů mezi dvěma bratry, jejich babičkou, otčímem mladšího z nich a dalšími postavami,

kteří do jejich osudu zasahují. Ve filmu vynikají herecké výkony Marcello Mastroanniho a Jacquese Perriniho v rolích obou bratří. Vstupné 3,—, 4,— 5,— Kčs. Mládeži nepřístupno.

Dětská představení

5. neděle **MALÍ RYTÍŘI**
Příběh neobyčejných prázdnin.
12. neděle **INDIÁNSKÁ TROFEJ**
Barevné pásno filmů pro malé milovnický dobrodružství a kouzel.
Úkryt Černého Billa — Krotitelé — Kouzelník — Děti a svět — Černoknězník — Indiánská trofej.
19. neděle **VELKÝ ČLOVÍČEK**
Barevné pásno krátkých filmů.
BIBI — Jak moudrý stařík naučil lid jednoho království pěstovat lez — Velký človíček — Kulička.
26. neděle **VYSOKÁ ZEĎ**
Český film pro děti a mládež.

PRŮVODCE MĚSTEM A JEHO OKOLÍM

Podle starých zápisů
pro Kojetínský kulturní kalendář napsal
Max Navrátil

V archivu muzea nachází se kniha měšťanů a majitelů pravovárečných domů, kteří měli oprávnění k vaření piva a nalévání piva a vína. Podle ní vidíme, že z celkového počtu 63 měšťanských domů mělo tuto výsadu 46 domů. Byly to domy od čísla 2 do čísla 19 číslo 1 byla olomoucká brána), pak od čísla 26 po číslo 40 a od čísla 50 až po číslo 63 (nyní dům pana Taufra).

Majitelé těchto domů mohli doma ječmen sladovat a pivo vařit a podle nařízeného pořádku šenkovat. U některých domů byly i sladovny. Jedna sladovna byla i na „ratchouzi“ a zde mohli sladovat ti, kteří při domě sladovnu neměli.

Jak z historie známo, velkou zásluhu o rozvoj pivovarnictví měly ve středověku kláštery, kde se vařilo vždy dobré pivo, a to nejen z ječmene, ale i z pšenice a ovsa. V klášterech poznali pivo nejdříve sedláci, kteří tam buď v obilí nebo v dobytku odváděli desátky, a mniši je častovali pivem. Ve větších obcích, hlavně ve městech, byly pak otevřeny veřejné pivnice. Od XIII. a XIV. století převzali vedle klášterů výsadu vařit pivo také města, a to hlavně v době, kdy čeští králové, zakládající města, udělovali jim výhradní výrobu sladu a vaření piva. Tak zvané „mílové právo“ nařizovalo, že nikdo v obvodu jedné míle kolem města nesmí ani sladovat, ani vařit pivo.

Brzy nato začala i šlechta zakládat své vlastní pivovary, které konkurovaly městským, takže nastaly spory o právo vařit pivo a sladovat ječmen. Spory byly ukončeny v roce 1517 „Svatováclavskou smlouvou“. (Dr. V. Jirásek v knize „Začínáme u snídane“.)

V Kojetíně byly pivovary dva — panský a městský. Panský byl hodně starší a právo vaření piva měla původně v celém svém obvodu samojediná vrchnost. V roce 1556 bylo však právo postoupeno Vojt. Perštejnem kojetínským měšťanským **výsadním domům**. Mohli „pivo vařiti i šenkovati a podle pořádku navzájem prodávati“. Vrchnost ponechala si právo výčepní piva, vína a kořalky jen na panskou hospodu (nyní Okresní dům). Zároveň tím též listem zakazuje předměšťanům vaření piva pečeného, to je doma vařeného, které sobě hospodáři pro svou potřebu ve větších hrncích vařivali, a to pod pokutou dvou grošů hřiven a čtyřdenní vazbou v šatlavě. Židům byly zapovězeny vinné šenky pod pokutou pěti kop grošů. Krčmářům dědin, k panství kojetínskému přínáležejících, nařízeno brát pivo jen od kojeckých měšťanů.

Když po strašlivém požáru 31. května 1602 se 195 domů městskými a předměstskými vyhořel i pivovar Jana Řepíka, měšťana kojetínského, který pro nemajetnost nemohl již znovu postavit, koupili od něho spáleniště kojetínští měšťané. Těmto tehdejší držitel panství kojetínského a tovačovského hrabě Weikart ze Salmů a Neuburku, na žádost purkmistra a starších, dal zvláštním listem ze dne 1. listopadu 1604 povolení k vystavění pivovaru na místě spáleného a sladovny na obecním místě pod valem při městě. To jim však uloženo, že dobrého sládká budou míti a hodně pivo vařiti budou. Kromě toho se zavazují, že z pivovaru a nové sladovny každého roku stálého platu dva zlatý počtu moravského do důchodu panských odváděti budou. (Listina tato nachází se v archivu.)

Těchto 46 občanů, v dle vrchnosti stanoveném pořádku, šenkovali pivo a víno v průjezdech svých domů, kde postavili stoly a lavice. Proto ještě dnes vidíme ve většině měšťanských domů tak prostorné průjezdy (tak zvané „mazhausy“), kde se prodávalo doma vařené pivo. Na náměstí ještě před nedávnem bylo vidět v dlažbě

malá zamřížovaná okénka — větráky to rozlehlých sklepů, kam bylo ukládáno navařené pivo, aby se v bečkách ustálo. Stálo tam 3—4 měsíce, až se řádně zčistilo. Sklepy tyto táhly ještě pár metrů pod náměstím. Při kopání potrubí pro vodovod přišlo se před několika měšťanskými domy na tyto sklepy a bylo o nich vykládáno, že jsou to podzemní chodby, které se táhnou až daleko za město.

Prodej domů prodávala se i zařízení pravovárečná, stoly a lavice pro mazhaus. Do knihy, která byla poslední, se zapisovali též noví ukupitelé pravovárečných domů. Kniha začíná zápisem 19. juli 1821 a poslední noví kupitelé jsou zapsáni při sejítí mešťanů dne 8. března 1875. Zápis zní takto:

„Na žádost starších pánů měšťanů byli do spolku městského co údi dnešního dne přijati: Pan Jakub Tauffer, ukupitel domu č. 63, p. Ant. Zeitler, ukupitel domu číslo 56 (nyní p. Veselá), kteří rukou podáním na místě přísahy potvrzují, že povinnosti vždy plniti chtějí, ve svornosti s druhými pány měšťany žíti a prospěch pravovárečného měšťanstva hájiti a šetřiti budou.“

V roce 1862 pronajali měšťané pivovar Šimonu Rossenfeldovi z Vyškova za roční poplatek tři tisíce pět zlatých, v licitační cestě za nejvyšší podanou cenu a 230 zlatých za ponechání šenku v domě č. 61 (nyní hotel Pivovar). Pan Š. Rossenfeld, jak si trochu pomohl, hleděl od měšťanů skupovávat podíly na pivovar, takže r. 1880 měl už 38 podílů ze 46 a o ostatních osmi vyjednával. Konečně v listopadu 1882 měl všechny a v posledním zápisu stojí, že prodejem pivovaru a ostatního jmění p. Š. Rossenfeldovi přestál zcela spolek rynekovních pánů měšťanů v Kojetíně a též zápisů do této knihy. Následují podpisy a nakonec hodně zřetelně a chlubně se podepsal s. Šimon Rossenfeld — měšťan a **majitel městského pivovaru**.

Tím kniha končí.

Josef Dostál, okresní konzervátor památkové péče.

BAROKNÍ SOCHAŘ BOHUMÍR FRITSCH A JEHO PRÁCE NA KOJETÍNSKU

(Dokončení.)

Poblíž cesty k hlavnímu portálu zdobí zámecký park překrásná kašna s dvěma putti. Technické provedení v detailu kompoziční uspořádání dávají tušit, že je to dílo umělce doby baroka, B. Fritsche. Bohužel, jako jiné práce, i tato není jím signována. ačkoliv s největší pravděpodobností byla jeho dílna odtud nedaleko. Plným právem připisujeme kašnu Fritschovi už také proto, že Künburk by sotva volil jiného sochaře pro výzdobu svého sídla, když měl vynikající sochaře doma.

Panský dvůr v Troubkách n. B. dal ozdobit Künburk jinou sochou Fritschovou, a to sochou sv. Amanda, již vytvořil umělec pro svého mecenáše Antonína Amanda Petřvaldského (1723—1762). Po parcelaci dvora přenesl sochu na hřbitov v Troubkách. Nepovažují toto místo za nejvhodnější. Světec stojí na zděném podstavci, který nese nápis: „Sv. Amand 1806“. Tento letopočet udává pouze dobu přestěhování, jinak socha vznikla v 1. pololetí 18. století. Socha sv. Amanda je nejpůsobivější, nejživější a umělecky nejhodnotnější. Fritschovo autorství dokazuje též materiál — cetechovský vápenec — tataž mírně nadživotní velikost, kompoziční řešení a bravurní technické provedení. Nelze také přehlédnout ještě jednu okolnost, že totiž všechny uvedené sochy mají u svých nohou andílky.

Kromě těchto soch, o nichž už bylo leckde psáno, a které také byly zhodnoceny po stránce umělecké, možno uvést další, které s větší pravděpodobností vyšly z dílny Fritschovy. Bohumír Fritsch, i když tvořil a vytvořil svá nejslavnější díla ve štuce, navrhoval sochy pro jiný materiál. Na nich pracovali jeho nejbližší spolupracovníci pod jeho osobním vedením a dohledem.

Leč kromě těchto uváděných prací dlužno se ještě zmínit o dílech dosud neuveřejněných v publikacích. Pomohl nám je objevit soupis památek pro státní seznam.

Na náměstí v Kojetíně stojí sousoší, jež tvoří socha mariánská jako morový sloup a po obou stranách dvě sochy, sv. Florián a sv. Vendelín.

Socha sv. Floriána po levé straně mariánské sochy stojí na barokně profilovaném podstavci v mírně podživotní velikosti. Světec vypadá jako římský legionář. Mladou výraznou tvář zdobí knír, pohled je radostný, na půl usměvavý. V pravé ruce drží světec mušlí na způsob rohu hojnosti, z níž leje vodu na hořící domek u pravé nohy. Levá ruka drží korouhev se špicí. Velmi jemné provedení, zvláště výrazné tváře, řasení roucha a celá kompozice sochy mluví pro autorství Fritschovo. Tovačov je vzdálen pouhých 11 km. Odtamtud jezdil jistě přes Kojetín Fritsch do Střílek nebo Holešova. Někdy se říká, že umělci dávali některým dílům svou tvář. O kojetínském Floriánovi se to říká také. Dal prý jí Fritsch vlastní podobu. Socha se podobá floriánské soše v nedalekých Vrchoslavicích a je z pískovce. Pochází asi z roku 1747.

Na druhé straně mariánské sochy stojí socha sv. Vendelína, patrona pastýřů a chovatelů dobytka. Světec je v mírně nadživotní velikosti vytesán z pískovce a stojí na barokně profilovaném podstavci. Světec je oděn ve splývavé roucho, přes které je přehozen bohatě řasnatý plášť, sepnutý pod krkem sponou. V pravé ruce drží knihu, v níž prý podle lidové tradice listuje. Až obrátí poslední list, bude prý konec světa. V levé ruce má Vendelín pastýřskou hůl, opřenou u levé nohy o šlechtickou korunu. V podpaždí levé ruky drží pastýřský široký klobouk. Hlavu zdobí zvlenný vlas, splývající až k ramenům. Jemně profilovaná mladistvá tvář vyjadřuje klid a vnitřní uspokojení. Na přední straně podstavce je malá plastika v kartuši, dvě kravičky a telátko. Zad-

ní strana nese znak města Kojetína. Datování vzniku sochy 1747, asi nákladem města Kojetína. V té době byl Kojetín převážně zemědělský. Širokých luk a pastvin v okolí města se používalo k chovu dobytka. Není vyloučeno, že po nějaké epidemii dali měšťané sochu postavit na odvrácení dobytčí nemoci.

V monumentálním barokním dvojvěžním farním kostele v Kojetíně z konce 17. století a obnoveném koncem 18. století, je bohatý interiér na boční oltáře. Sám kostel je zasvěcen P. Marii. Na bočním oltáři sv. Kříže, sv. Barbory, sv. Jana Nepomuckého, sv. Anny a sv. Valentina jsou po stranách oltářních obrazů vždy dva andělé ve štukur. Jsou to postavy v rozevlátém rouchu, mladistvých tváří a v nadpřirozené velikosti. Těla klasicistních forem se nadnášejí v prostoru v bělavé barvě, klečící nebo stojící. Umělec dospěl u nich ve své tvorbě až ke krásotně idealisovaným zjevům, zbavil je všeho lidského a pozemského. Při pohledu na postavy andělů neubráníme se dojmu, že zcela podobné postavy andělů známe z Černé kaple v Holešově a že tudíž autorem těchto oltářních andělů není nikdo jiný než barokní sochař B. Fritsch. Jisté pochybnosti nás napadají pouze u oltáře sv. Anny, kde asi jen hlavy budou Fritschovy.

Své pojednání o Fritschovi jsem napsal proto, abych pomohl povolanějšímu při psaní souborného díla o moravských sochařích baroka, jehož je nám konzervátorům památkové péče při výkonu naší činnosti tolik potřeba. I milovníci historie umění i umění samého by jistě takové dílo uvítali. Tovačovští vlastivědní pracovníci Bohuš Štéger a František Gajdica, stejně jako Max Navrátil z Kojetína se velmi zaslouží, když se jim podaří objevit, kde stávala v Tovačově dílna nesmrtelného sochaře Bohumíra Fritsche.

Kojetínské kulturní kalendář
vydává Osvětová beseda Kojetín.

T 05 60909 MTZ 11 66 4067